Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

**Vastine**

24.4.2025

VN/13/2025
VN/13/2025-TEM-39

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

# Työ- ja elinkeinoministeriön vastine: sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto StVL 3/2025 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä vastinetta sosiaali- ja terveysvaliokunnan hallituksen esityksestä HE 14/2025 vp antamasta lausunnosta (StVL 3/2025 vp). Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa vastineenaan seuraavaa.

## Vastuukysymykset

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esitti lausunnossaan kysymyksen siitä, kuinka työntekijäyhdistyksen lakisääteinen huolehtimisvelvollisuus suhteutuu mm. terveydenhuoltolaista (1326/2010) johtuviin viranhaltijoiden vastuisiin. Valiokunnan mukaan esityksestä ei käy selkeästi ilmi, mikä taho työriitatilanteissa viime kädessä vastaa ihmisten hengelle ja terveydelle aiheutuvan vaaran torjumisesta työtaistelutilanteessa.

Huolehtimisvelvoitteensa perusteella työntekijäyhdistys on velvollinen joko suojelutyötä tarjoamalla tai työtaistelua rajaamalla huolehtimaan siitä, ettei työtaistelu vaaranna välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti ihmisten hengen tai terveyden kannalta välttämättömiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Esityksellä ei muuteta muusta lainsäädännöstä johtuvia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjien tai viranhaltijoiden velvoitteita. Viime kädessä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjä vastaa siitä, että ihmisten hengen ja terveyden kannalta välttämättömät palvelut järjestetään myös työtaistelun aikana.

Jos toiminnasta vastaava työnantaja arvioi, että työtaistelu vaarantaa laissa kielletyllä tavalla ihmisten hengen ja terveyden eikä asiasta päästä sopuun neuvottelemalla, oikeussuojakeinona olisi hakea tuomioistuimesta työtaistelun väliaikaista kieltoa. Työ- ja elinkeinoministeriö yhtyy valiokunnan näkemykseen siitä, että suojelutyötarpeen taustalla olevan lääketieteellisen arvion tekemiseen paras asiantuntemus on vastaavalla lääkärillä tai muulla vastuuviranhaltijalla. Työnantajan asiana on osoittaa ne henkilöt, jotka edustavat työnantajaa neuvotteluissa tai oikeussuojaprosesseissa.

## Osapuolten velvoitteisiin ja prosessiin liittyvät huomiot

Työ- ja elinkeinoministeriö on esittänyt työriitalain 8 d §:n 3 momentin neuvotteluvelvoitteen vahvistamista sosiaali- ja terveysvaliokunnan esittämällä tavalla. Työsulkukysymyksen osalta valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta vielä arvioi esitystä ottaen huomioon työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen tasapuolisen kohtelun periaatteet. Tältä osin työ- ja elinkeinoministeriö viittaa valiokunnalle 22.4.2025 toimitettuun vastineeseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta nostaa esiin myös asiantuntijalausuntojen merkityksen tuomioistuinkäsittelyssä. Työ- ja elinkeinoministeriö on esittänyt työriitalain sääntelyä selkeytettäväksi siten, että työtaistelun kielto saisi koskea vain välttämättömiä toimintoja. Tuomioistuin perustaisi arvionsa osapuolten asiassa esittämään selvitykseen. Nämä voivat olla esimerkiksi asiantuntijalausuntoja.


| **Postiosoite**<br>**Postadress**<br>**Postal Address** | **Käyntiosoite**<br>**Besöksadress**<br>**Office** | **Puhelin**<br>**Telefon**<br>**Telephone** | **Faksi**<br>**Fax**<br>**Fax** | **s-posti, internet**<br>**e-post, internet**<br>**e-mail, internet** |
|---|---|---|---|---|
| Työ- ja elinkeinoministeriö<br><br>PL 32<br>00023 Valtioneuvosto | <br><br>Aleksanterinkatu 4<br>Helsinki | <br><br>0295 16001<br>+358 295 16001 | <br><br>09 1606 2160<br>+358 9 1606 2160 | <br><br>kirjaamo.tem@gov.fi<br>www.tem.fi |

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa lisäksi, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta arvioi ulkopuolista sovitteluelintä koskevan mallin mahdolliset selvitystarpeet jatkovalmistelussa. Työ- ja elinkeinoministeriö viittaa hallituksen esityksessä (s. 48–49) esitettyyn arvioon. Toimielimen tulisi voida antaa osapuolia oikeudellisesti sitovia ratkaisuja, koska lakiehdotuksessa on kyse etenkin työtaisteluun nähden kolmansien osapuolten ja merkittävien oikeushyvien suojelusta. Toimielinvaihtoehto edellyttäisi työ- ja elinkeinoministeriön käsityksen mukaan muutoksenhakumahdollisuuden avaamista. Esityksessä ehdotettua tuomioistuinmenettelyä puoltaa myös se, että riita-asia koskee laissa säädetyn velvoitteen noudattamista eikä kyse ole työehtosopimukseen liittyvästä intressiriidasta.

**Hätätyöehdotus**

Hätätyöehdotuksen osalta sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on syytä arvioida, täsmentääkö ehdotettu muutos tavoitteiden mukaisesti voimassa olevaa hätätyötä koskevaa sääntelyä ja tarvittaessa muuttaa ehdotettua sääntelyä. Valiokunta on tältä osin kiinnittänyt huomiota mm. siihen, että hätätyösäännöksen sanamuodosta ei ilmene perusteluissa mainittu pakkotila. Lisäksi valiokunta pitää epäselvänä sitä, voiko sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen järjestäjien vastuu ihmisen hengen tai terveyden turvaamisesta toteutua hätätyösäännöksen kautta myös ilman edeltävää tuomioistuinprosessia. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että edellä mainittuja kysymyksiä on käsitelty laajemmin valiokunnalle 22.4.2025 toimitetussa vastineessa. Hätätyösäännöksen sanamuoto ilmentää sitä, että säännös tulisi sovellettavaksi käytännössä pakkotilaan rinnastuvissa olosuhteissa. Tämä johtuu siitä, että;

- ensinnäkin hätätyösäännökseen ehdotettu lisäys olisi sovellettavissa vain työriitalain 8 d §:ssä tarkoittamissa tilanteissa (välitön, vakava ja konkreettinen vaara) ja
- toisekseen vaaran välittömyyden edellytyksestä eli toisin sanoen siitä, että työn teettämisen tarve on niin kiireellinen, että ei ole enää mahdollisuutta työriitalain mukaisin menettelyihin (neuvottelu tai oikeusprosessi).

Hätätyösäännöksen soveltamisedellytykset arvioidaan tapauskohtaisesti. Hätätyön käyttöala olisi ehdotuksen mukaan marginaalinen. Työriitalain neuvottelu- ja tuomioistuinmenettely ovat suhteessa hätätyöhön aina ensisijaisia keinoja. Hätätyötä ei saisi teettää, jos työriitalain mukaiset menettelyt ovat työnantajan käytettävissä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta perusteltuna, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta arvioi, tulisiko hätätyön ajalta maksaa korotettu korvaus. Lisäksi valiokunta pitää välttämättömänä, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta arvioi työsuojeluviranomaisen toimivaltuuksien ja hätätyön perusteettoman teettämisen sanktiointia koskevien säännösten täsmennystarpeet. Näiltä osin työ- ja elinkeinoministeriö viittaa valiokunnalle 22.4.2025 toimitettuun vastineeseen.

**Lainsäädännön seuranta**

Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa lausumaa, jossa edellytetään, että valtioneuvoston tulee seurata sääntelyn toimeenpanon osalta mm. potilas- ja asiakasturvallisuuden toteutumista työtaistelutilanteissa, vaikutuksia työtaisteluoikeuteen, huolehtimis- ja neuvotteluvelvoitteiden toteutumista ja hätätyösäännöksen soveltamiskäytäntöä.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole huomautettavaa tähän esitykseen. Käytännössä tällaisia tietoja voitaneen kerätä esimerkiksi työmarkkinaosapuolilta ja valvontaviranomaisilta. Hallituksen esityksessä (s. 76) on lainsäädännön toimeenpanon ja seurannan osalta todettu, että työ- ja elinkeinoministeriö seuraa ehdotetun sääntelyn toimivuutta yleisellä tasolla. Erityisesti työ- ja elinkeinoministeriön tarkoituksena on seurata ehdotettujen menettelytapojen ja oikeussuojakeinojen toimivuutta sekä sitä, missä määrin oikeussuojakeinot kuormittavat tuomioistuimia. Tietoa seurantaa varten kerätään työmarkkinajärjestöiltä, tuomioistuimilta ja ulosottoviranomaisilta.

**Lisäselvitys työnantajan vahingonkorvausvastuusta**

Valiokunnassa esitettiin 23.4.2025 kysymys siitä, voiko hätätyön perusteeton käyttäminen johtaa työnantajan vahingonkorvausvelvollisuuteen. Työsopimuslain 12 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan työnantajan, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö työsuhteesta tai tästä laista johtuvia velvollisuuksia, on korvattava työntekijälle siten aiheuttamansa vahinko. Lain esitöiden (HE 157/2000 vp) mukaan työnantajan vahingonkorvausvelvollisuus voisi syntyä esimerkiksi työaikalaissa säädetyn velvollisuuden

rikkomisesta. Nähdäksemme tämä säännös merkitsee, että sellaiset vahingot, jotka aiheutuvat työntekijälle hätätyön perusteettomasta käytöstä, ovat sanotun vahingonkorvausta koskevan säännöksen piirissä.

Katariina Jämsén
Erityisasiantuntija
Työ- ja elinkeinoministeriö